Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. …/…, ar ko nosaka īpašus pasākumus lauksaimniecībā par labu Egejas jūras nelielajām salām"

COM(2010) 767 galīgā redakcija – 2010/0370 (COD)

(2011/C 132/15)

Vienīgais ziņotājs: ***Christos POLYZOGOPOULOS* kgs**

Eiropas Savienības Padome 2011. gada 18. janvārī un Eiropas Parlaments 2011. gada 20. janvārī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"*Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. …/…, ar ko nosaka īpašus pasākumus lauksaimniecībā par labu Egejas jūras nelielajām salām*"

COM(2010) 767 galīgā redakcija – 2010/0370 (COD).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 28. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (15. marta sēdē), ar 174 balsīm par, 6 balsīm pret un 17 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

Secinājumi un ieteikumi

1. **Secinājumi**

EESK atzinīgi vērtē šo priekšlikuma projektu regulai, lai pārstrādātu spēkā esošo Regulu (EK) Nr. 1405/2006 šādu iemeslu dēļ.

1.1 Iepriekšējā regula vairākkārt tika grozīta — pirmkārt, lai atspoguļotu izmaiņas, kas notikušas Kopienas tiesību aktos, un, otrkārt, lai to pielāgotu Lisabonas līgumam. Tāpēc jāpārstrādā tiesību akta struktūra, lai jaunajā regulas versijā labāk uzsvērtu atbalsta programmas galveno nozīmi, īpašu uzmanību pievēršot

a) īpašajam piegādes režīmam,

b) īpašajiem pasākumiem vietējās ražošanas veicināšanai.

1.2 Pārstrādātajā regulā tekstā skaidrāk noteikti svarīgākie elementi īpašajā režīmā, kas attiecas uz Egejas jūras nelielo salu vietējas nozīmes lauksaimniecības produktiem, lai efektīvi risinātu grūtības, ko rada minēto reģionu izolētība, nošķirtība, novietojums uz salām, mazā teritorija, kalnainais reljefs, klimats un to ekonomiskā atkarība no dažiem produktiem.

1.3 Jaunās regulas 2. pantā uzsvērti pasākumi, kas, no vienas puses palīdz sasniegt mērķi nodrošināt nelielās salas ar produktiem, kuri ir svarīgi iedzīvotāju patēriņam vai pārstrādei, vai arī kā lauksaimniecības izejvielas, mazinot papildu izmaksas, ko rada salu nošķirtība, novietojums un mazā teritorija, un, no otras puses, palīdz saglabāt un attīstīt nelielo salu lauksaimniecisko darbību, tostarp vietējo produktu ražošanu, pārstrādi un realizāciju.

1.4 Regulas mērķis ir nodrošināt, ka Grieķija vienoti piemēro minēto režīmu Egejas jūras nelielajām salām attiecībā pret citiem šāda veida pasākumiem, lai novērstu konkurences izkropļojumus vai ekonomikas jomas dalībnieku diskriminēšanu.

1.5 Ar regulu ir nodrošināta budžeta pareiza pārvaldība, nosakot, ka Grieķijai savā programmā jāuzskaita visi pabalsti, kas ietver tiešos maksājumus vietējiem ražojumiem, īpaši norādot, kā tiek aprēķināts attiecīgo pabalstu apmērs.

1.6 Regulā paredzēts īpašā piegādes režīma finansēšanas griestus paaugstināt par 20 %.

1.7 Komisijai tiek piešķirtas īstenošanas pilnvaras šādās jomās: vienoti nosacījumi sertifikātu sistēmas piemērošanai; ekonomikas jomas dalībnieku pienākumi saistībā ar īpašo piegādes režīmu; vispārēja sistēma attiecībā uz pārbaudēm, kas jāveic Grieķijai.

1.8 Atbilstīgi 11. panta 2. punktam Komisijai turpmāk būs tiesības ar deleģētu aktu noteikt, ar kādiem nosacījumiem ekonomikas jomas dalībnieki iegrāmatojami sertifikātu reģistrā, noteikt prasību iemaksāt nodrošinājumu par sertifikātu izdošanu un noteikt kārtību programmas grozījumu apstiprināšanai.

Pamatojums

2. **Ievads**

2.1 Saskaņā ar Regulu (EK) 1782/2003, kā arī ņemot vērā pasākumu mērķus un programmu plānošanas, savstarpējas atbilstības un saskaņotības ar citām Savienības politikām principus, ir izstrādāti vienoti noteikumi tiešajiem maksājumiem kopējās lauksaimniecības politikas ietvaros.

2.2 Tāpēc atbilstīgi Līguma 291. panta 2. punktam Komisija, izmantojot īstenošanas pilnvaras un nolūkā novērst konkurences izkropļojumus vai tirgus dalībnieku diskriminēšanu, pieņem nepieciešamās reglamentējošās normas, lai nodrošinātu, ka Grieķija vienoti piemēro īpašo piegādes režīmu attiecībā uz Egejas jūras nelielajām salām attiecībā pret citiem šāda veida pasākumiem.

2.3 Regulā ir paredzēti vienoti noteikumi sertifikātu režīma ieviešanai un tirgus dalībnieku pienākumi saistībā ar īpašo piegādes režīmu (11. panta 3. punkts).

2.4 Regulā paredzēti noteikumi programmas vienotai īstenošanai (6. panta 2. punkts, 15. panta 3. punkts un 18. panta 3. punkts), kā arī vispārējs regulējums attiecībā uz pārbaudēm, kuras Grieķijai jāveic (7. pants, 12. panta 2. punkts un 14. panta 1. punkts).

2.5 EESK uzskata: lai saturiski bagātinātu šo priekšlikumu regulai un izstrādātu integrētu politiku daudzajām nelielajām Egejas jūras salām, sīkāk jāapsver šā atzinuma 4., 5., 6. un 7. daļā izklāstītie apsvērumi, nostājas un ierosinājumi.

3. **Priekšlikuma regulai saturs**

3.1 Ņemot vērā daudzos grozījumus un nolūkā panākt atbilstību Lisabonas līgumam, jaunā regula anulē un aizstāj līdzšinējo Regulu (EK) Nr. 1405/2006.

3.2 Saskaņā ar subsidiaritātes principu regulā ir precizēts saturs atbalsta programmai, kas attiecas uz Egejas jūras nelielajām salām (II nodaļas 5. pants); šo programmu izstrādā Grieķija un apstiprina Komisija. Vienlaikus Grieķija ir tiesīga veikt grozījumus programmā (II nodaļas 3. un 6. pants) atbilstoši vajadzīgajām prasībām.

3.3 Regulā noteikts īpašs piegādes režīms ES lauksaimniecības produktiem, kuri nelielajās Egejas jūras salās ir svarīgi iedzīvotāju patēriņam vai citu produktu ražošanai, vai arī kā lauksaimniecības izejvielas (3. pants). Grieķijai noteikts par pienākumu izstrādāt piegādes bilanci, lai nodrošinātu visas salu vajadzības.

3.4 Pabalsts tiek piešķirts katram nelielajās salās ražotajam lauksaimniecības produktam. To nosaka, balstoties uz tirdzniecības izmaksām, ko aprēķina, sākot ar Grieķijas kontinentālajām ostām, kuras nodrošina salu apgādi, un pievienojot papildu izmaksas atkarībā no salas ģeogrāfiskā novietojuma un nelielās teritorijas.

3.5 Īpašais ģeogrāfiskais izvietojums, produktu piegādes papildu izmaksas un papildu slogs, kura cēlonis ir salu izolētība, rada nelabvēlīgus apstākļus, kuru pārvarēšanai jāpazemina minēto produktu cena un attiecīgi jānosaka īpašs piegādes režīms. Produktiem, uz kuriem tiek attiecināts īpašais piegādes režīms, jābūt augstvērtīgiem un piemērotiem tirdzniecībai, lai izvairītos no jebkādām spekulācijām.

3.6 Lai saglabātu ES produktu konkurētspēju, jāpiešķir atbalsts ES produktu piegādei nelielajās Egejas jūras salās, ņemot vērā ar transportu saistītās papildu izmaksas.

3.7 Gadījumā, ja no īpašā piegādes režīma rastos ekonomiskas priekšrocības, minētos produktus ir aizliegts pārsūtīt vai izvest. Taču tos drīkst eksportēt uz trešām valstīm ar nosacījumu, ka minētās priekšrocības tiek atlīdzinātas. Turklāt izvedot produktus, kuriem piemēro īpašo piegādes režīmu, tiek veiktas administratīvas pārbaudes (14. pants).

3.8 Lai ekonomikas jomas dalībnieks saņemtu pabalstu, viņam ir jāuzrāda sertifikāts, kas pierāda minētā dalībnieka atrašanos attiecīgajā reģistrā.

3.9 Pabalsts tiek piešķirts gan Egejas jūras nelielo salu savstarpējai tirdzniecībai ar pārstrādātiem produktiem, gan arī šo produktu eksportam uz pārējo ES teritoriju vai trešām valstīm.

3.10 Ar atbalsta programmas, kas pirmo reizi tika paredzēta Regulā (EK) 1405/2006, starpniecību tiek veicināta vietējā ražošana. Ar minēto regulu tika veicināta visdažādāko produktu ražošana, realizēšana un pārstrāde, un tajā paredzētie pasākumi ir efektīvi sekmējuši lauksaimniecisko darbību.

3.11 Pārstrādātajā regulā paredzēti pasākumi pētījumu finansēšanai, demonstrācijas projektiem, kā arī apmācībai un tehniskajai palīdzībai (15. pants).

3.12 Tiek veicināta arī lauksaimnieciskā ražošana un augstvērtīgu produktu realizācija.

3.13 Priekšlikumā regulai ir noteiktas Komisijas pilnvaras pieņemt deleģētus tiesību aktus, par ko jāziņo Eiropas Parlamentam un Padomei.

4. **Ieteikumi**

EESK uzskata, ka īpaša uzmanība jāpievērš turpmāk minētajiem pasākumiem un ka tie ir jāpieņem.

4.1 Jautājums par lauksaimniecības produktiem jārisina saistībā ar piemērotas sistēmas izveidi salu tūrisma attīstībai. Sevišķa uzmanība jāpievērš tam, lai padarītu šos produktus pievilcīgus tiem patērētājiem Eiropas un starptautiskā līmenī, kuri ir ieinteresēti Vidusjūras virtuves un vietējās bioloģiskās produkcijas īpašajā uzturvērtībā.

4.2 Vienlaikus jāveic nepieciešamie pasākumi, lai efektīvāk izmantotu tradicionālos lauksaimniecības produktus, jo tie arvien vairāk tiek pieprasīti arī citās tautsaimniecības nozarēs, it sevišķi farmācijas un kosmētikas ražošanā, kā arī homeopātijas nozarē, ņemot vērā, ka tiem daļēji piemīt arī ārstnieciskas īpašības (mastikas koka sveķi no Hijas salas, olīveļļa, medus, dažādi ārstniecības augi).

4.3 Salu vietējie iedzīvotāji ir jāinformē par viņu saražoto produktu saimniecisko vērtību un uzturvērtību. EESK ierosina stratēģiski izdevīgi novietotā salā izveidot starpreģionālu skolu, kas būtu balstīta uz *Erasmus* programmu modeli un izglītotu lauksaimniecības tūrisma nozarē un lauksaimniecības produktu ražošanas nozarē nodarbinātos un tos, kas šajās nozarēs iegūst apmācību.

4.4 Jāparedz pasākumi tādu izglītības programmu izstrādei, kuru mērķis būtu iesaistīt valsts un starptautiskas augstskolas mācību programmās, lai nodrošinātu apmācību un veiktu zinātniskus pētījumus par salās saražoto produktu nozīmīgo saimniecisko vērtību potenciālu un tās izmantošanu.

4.5 Neaizsargātie salu iedzīvotāji, it sevišķi grūti pieejamos reģionos, jāuzrunā ļoti piesardzīgā veidā, lai nodrošinātu viņu skaita saglabāšanu uz salām un radītu jauniešiem (jo īpaši ekonomiskus) stimulus. Būtu jāizstrādā subsīdiju programmas saimnieciskās darbības attīstīšanai attālos reģionos, uzsverot salu ekonomiskās izmantošanas iespējas, ņemot vērā to unikālās un īpašās iezīmes, kā arī saskaņā ar to ģeogrāfiskajām un bioloģiskajām īpatnībām.

4.6 Jāuzsver, ka svarīgi ir uzlabot lauksaimniecības produktu kvalitāti un vienlaikus pazemināt to ražošanas izmaksas.

4.7 Jānosaka dažādi specifiski kritēriji, kuros ņemtas vērā augsnes morfoloģiskās īpatnības un tās ģeoloģiskais sastāvs.

5. **Vispārīgas piezīmes**

EESK atzīst īpašos faktorus, kas nosaka Egejas jūras salu lauksaimniecības attīstību un uzskata, ka pārstrādātajā regulā būtu jāņem vērā šādi elementi.

5.1 Tā kā pamata resursi, proti, ūdens, enerģija un izejvielas Egejas jūras salās ir ierobežotā daudzumā, tos jāapsaimnieko atbildīgi. Tas jo īpaši attiecas uz vasaras mēnešiem, kad pastiprinātā tūristu un atvaļinājumā esošo apmeklētāju skaita pieauguma dēļ salās rodas problēmas ar ūdens, enerģijas un citu resursu apgādi. Minētais jāņem vērā, lai šīs problēmas risinātu tādā veidā, kas nodrošina resursu labāku apsaimniekošanu un vides līdzsvara saglabāšanu. Tādēļ pārstrādātajā regulā varētu paredzēt atbalsta pasākumus, lai rastu risinājumu šīm nozīmīgajām specifiskajām problēmām.

5.2 **Pārmaiņas zemes izmantošanā salās:** salās pastāvīgi samazinās lauksaimniecībā izmantojamās zemes platība, jo tā tiek pārvērsta izmantošanai citos nolūkos, piemēram, celtniecībai, vai arī tiek atstāta atmatā, ir neauglīga, vai arī netiek apstrādāta (to dēvē par pastāvīgu "atstāšanu atmatā"). Tāpēc jāveicina labāka zemes izmantošana, īstenojot programmas lauksaimniecības produktu ražošanas atbalstam. Pārstrādātajā regulā varētu noteikt attiecīgu atbalsta sistēmu.

5.3 Lauku saimniecību skaita samazināšanās un šādu saimniecību pamešana, kā arī nedzīvas biomasas (nedzīvi zari un augi) uzkrāšanās savvaļā augošos mežos un olīvu audzēs sekmē meža ugunsgrēku izcelšanos, kas izdegušās zemes uz ilgu laiku padara neizmantojamas.

5.4 Jāatjauno līdzsvars starp tūrisma attīstīšanai paredzētajām un lauksaimniecībai atvēlētajām teritorijām. Abām minētajām darbības jomām jābūt savstarpēji papildinošām.

5.5 Īpaša uzmanība jāpievērš primārajam sektoram, kurā ir ļoti augsts bezdarba līmenis, nodarbinātībai vienlaikus pieaugot pakalpojumu nozarē.

6. **Īpašas piezīmes**

6.1 Pārstrādātās regulas darbības jomā būtu jāiekļauj arī Krēta un Evija.

6.2 Jāīsteno viena gada iniciatīvas, lai uzlabotu lauksaimniecības produktu ražošanu, realizāciju un reklāmu. Par šo pasākumu mērķi jāizvirza it sevišķi ražošanas palielināšana, taču vienlaikus arī produktu kvalitātes uzlabošana.

6.3 Jāparedz platībatkarīgi maksājumi (par hektāru) lauksaimniecības zemju atjaunošanai un pārdalīšanai, lai nelielajās Egejas jūras salās saglabātu tradicionālās olīvu audzes un citrusu stādījumus.

6.4 Papildu finansiāls atbalsts jāparedz šādiem produktiem: patēriņa un sēklas kartupeļi, artišoki no Tinas, plūmes no Skopelas, ķiršveida tomāti no Santorines, citrusaugļi, vīķi (*fava*) no sugas *Lathyrus species*, pupas, mieži no Limnas, tradicionālie siera veidi (piem., *graviera* no Naksas, *kalathaki* no Limnas (aizsargāti cilmes vietas nosaukumi)), citronu liķieris, medus raki dzēriens no Amorgas, mandeļu cepumi no Sifnas un Lesbas, kā arī sardīnes no *Kalloni* utt.

Medus un eļļa ir divi galvenie produktu, kas veido nelielo salu lauksaimniecības produkcijas identitāti un kvalitāti.

6.5 Jāuzsver mastikas koka tradicionālā audzēšanas kultūra Hijas salā, kā arī vīnogulāju audzēšana, lai ražotu vīnus ar aizsargātām ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm tradicionālajos vīnu reģionos Egejas jūras nelielajās salās.

6.5.1 Finansiāls atbalsts jāparedz iznomātai zemei.

6.5.2 Jāpastiprina atbalsts pasākumiem, kuru mērķis ir aizsargāt lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norādes un cilmes vietas nosaukumus.

6.5.3 Jāparedz finanšu atbalsts pasākumiem, kuru mērķis ir salās uzlabot vīna ražošanu, vīna un olīvu produktu uzglabāšanu, standartizāciju un izplatīšanu.

Prasības

6.5.4 Kultivēšana, izmantošana un ražošana uz vienu hektāru nedrīkst pārsniegt noteikto maksimālo peļņas līmeni.

6.5.5. Jāievieš valstu tiesību aktos noteiktie kultivēšanas pasākumi.

6.5.6 Uz produktiem vajadzētu būt norādei par izcelsmes vietu vai augstāko kvalitāti.

6.5.7 Jāievēro valstu un Eiropas tiesību aktos noteiktās prasības.

7. **Ieteikumi**

7.1 EESK uzskata, ka regula atvieglos mijiedarbību ar citām vietējās ekonomikas nozarēm (tūrismu, amatniecību, tirdzniecību), vienlaikus uzsverot pārmaiņas tūrisma ievirzē.

7.2 EESK uzskata, ka jāiepazīstas ar kultivēšanas un ražas ievākšanas metodēm, jāatklāj apgabali, kas ir interesanti no ģeoloģiskā aspekta, jāiepazīstas ar to dzīvnieku sugām, kuri dzīvo lauksaimniecības ekosistēmās, kā arī ar Vidusjūras reģiona uztura tradīcijām, veselīgu uzturu un bioloģiskiem produktiem.

7.3 Komiteja uzskata, ka sajūtas, ko sniedz mierīgā atmosfēra olīvkoku un apelsīnkoku ēnā, kontakts ar zemi, miers un trokšņu neesamība, ceļojums uz autentiskiem lauku apvidiem, kur vēl ir sastopamas visas šīs priekšrocības, vai visi minētie faktori kopumā ir raksturīgi īpašiem un oriģināliem tūrisma veidiem (kultūras un ekoloģiskais tūrisms, lauksaimniecības tūrisms, veselības tūrisms, pārgājienu tūrisms, gastronomijas tūrisms u.c.).

Šādi var izveidot atšķirīgu tūrisma veidu, kas ir tieši saistīts ar lauksaimniecības produktiem, kuri savukārt paši par sevi ir tieši saistīti ar kvalitātes tūrismu, t.i., gastronomijas tūrismu (Vidusjūras reģiona uztura tradīcijas), bioloģiskajiem produktiem un lauksaimniecības tūrismu. Tādējādi varētu izvairīties no tradicionālā masu tūrisma, kam raksturīga atpūta pludmalē pie jūras. **Regula sniegs ieguldījumu minēto tūrisma veidu attīstībā**.

7.4 EESK uzskata, ka, īstenojot ES politikas, piemēram, bioloģisko, kosmētikas un parafarmācijas produktu jomā, un lai veicinātu Vidusjūras reģiona produktu noietu, uz vienas no Egejas jūras salām varētu izveidot dienestu vai administrācijas iestādi, kuras kompetencē būtu pastāvīgas izglītošanas programmas par veselīgu uzturu vai kulinārijas tradīcijām Vidusjūras reģionā.

7.5 Komiteja iesaka izstrādāt izmēģinājuma projektu, par paraugu ņemot kooperatīvās sabiedrības "Hijas mastikas koka sveķu ražotāji" pieredzi; šīs sabiedrības mērķis ir Grieķijā un visā Eiropā attīstīt veikalu ķēdi ("*Mastihashop*"), lai, pārdodot mastikas produktus, kas ražoti Hijā, Grieķijā un Eiropas Savienībā, popularizētu mastiku, tās dažādos izmantošanas veidus un produktus.

7.6 EESK jau iepriekšējos atzinumos, piemēram, *ECO/213* (pieņemts 2008. gada 10. jūlijā) un *ECO/262* (pieņemts 2010. gada 15. jūlijā) ir ierosinājusi lauksaimniecības tūrismu noteikt par prioritāti, vienlaikus sniedzot atbalstu nodarbinātībai.

7.6.1 Tāpēc Komiteja uzskata, ka regulai jāsekmē salu iedzīvotāju daļēja laika nodarbinātība lauksaimniecībā, sniedzot praktisku atbalstu, t.i., atzīstot viņu tiesības ieguldīt lauksaimniecības tūrismā un no tā gūt ienākumus. Lai nodrošinātu šo divu pasākumu mijiedarbību, būtiski ir saglabāt zemes divējādo statusu, proti, tās izmantošana lauksaimniecībai (vai mežsaimniecībai) un vienlaikus arī lauksaimniecības tūrismam. Tomēr, paredzot šādas tiesības, kā kritērijs jāizmanto nevis zemes platības, bet gan lauksaimnieciskā ražošana.

7.6.2 Svarīgi ir garantēt labvēlīgus apstākļus lauksaimniecības tūrismam, piemēram, tiesības lauksaimniecības uzņēmumos izveidot mazas lauku tūrisma struktūras un veikt šādu uzņēmējdarbību; šīs tiesības jāpiešķir un jāatjauno ar nosacījumu, ka tiek uzturēta un turpināta lauksaimnieciskā ražošana (olīvu, vīnogu, apelsīnu, mandarīnu, mastikas, medus, vīģu u.c. ražošana).

7.6.3 Nelielo salu rajonos, kur ir nelabvēlīgi apstākļi un kuros samazinās iedzīvotāju skaits vai lauksaimniecības zemes tiek atstātas, vispiemērotākais un stabilākais risinājums ir daļēja laika lauksaimniecības attīstība, lai saglabātu populāciju un salu vidi.

Tāpēc regula varētu sniegt ieguldījumu, veicinot populācijas, dabas bagātību un vides saglabāšanu, lai sniegtu labumu salu apmeklētājiem un, protams, to iedzīvotājiem.

7.7 Visbeidzot EESK uzskata, ka salu attīstības sekmēšanā vissvarīgākās nozares ir lauksaimniecība un tūrisms. Salās ir arī citas nozares, piemēram, lopkopība, zveja, kuģošana un kultūras nozare. Tās var līdztekus izmantot, lai tirgū sekmētu un popularizētu vietējos lauksaimniecības produktus. Lai šos mērķus sasniegtu, jāatbalsta pētniecība, piemēram, izveidojot lauksaimniecības skolas, izstrādājot izaugsmes stratēģiju, kuras pamatā būtu pētniecība, zināšanas un inovācija un kuras mērķis būtu atraisīt jaunu un dinamisku konkurētspējīgu potenciālu, vai izmantojot Egejas jūras salu potenciālu izglītībā vai pētniecībā. Tādējādi veidotos integrēta stratēģiska sistēma, kas aptvertu visas ekonomikas nozares un būtu vērienīgāka nekā tradicionālais salas-valsts modelis (piemēram, Malta, Kipra) vai salu ar spēcīgu reģionālo identitāti modelis (piemēram, Sardīnija vai Korsika), izveidojot jaunu mūsdienīgu modeli salu izaugsmes sekmēšanai, ko Egejas jūras nelielajās salās piemērotu gan lauksaimniecības nozarē, gan plašāk.

Briselē, 2010. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētājs

Staffan NILSSON